

Çocuk Kitapları

Eğlence, çocuk ve öğrenmek çocuk kitaplarını anlamamız açısından oldukça anlamlıdır. Çocuk kitaplarında olması gereken özellikleri açıklamadan önce çocukluk dönemi hakkında genel bir bilgi vermek yararlı olacaktır.

İnsanoğlunun aşağı yukarı 1-15 yaş arasındaki dönemi çocukluk dönemi olarak ele alınmaktadır. Çocukluk döneminde yaşananlar, öğrenilenler, hissedilenler bireyin yetişip olgunlaşmasında, kişiliğinin gelişiminde yaşam boyu önemli izler bırakmaktadır. Özellikle 1-3 yaş duygusal ve kişilik gelişiminin belirgin olarak görüldüğü bir dönemdir.

Çocuk 2-6 yaş döneminde; okul öncesi grubun içindedir. Görsel algı ve nesnelere ağırlık kazanarak ben merkezlik ön plana çıkmaktadır. Mantıksal düşünce yeteneği bu dönemde gelişmemiştir. Okul öncesi çocuğunun ihtiyacı olan şey güven duyma, sevme-sevilme ve bilme-öğrenmedir.

6-15 yaş çocuğun okul dönemidir. Bu yaşlarda çocuklar hayal kurmaktan büyük zevk alırlar. 6 yaşından itibaren sosyal bilinç artmaya başlamıştır ve bir grupta yer alma önem kazanır. 10 yaşında çocuğun ben merkezlikten uzaklaşarak aile aşırı düşkünlüğü başlar.

12 yaş ve sonrası çocuklar için önemli olan gerçekçiliktir. Gerçekçiliğin getirisi olarak da öğretici şeylere meraklı olurlar.

Çocuğun bağımsız bir birey olarak, mantıklı düşünebilen, gerektiğinde sinirlenen, ağlayan, sevinen birey olarak yetişmesi, onun sosyalleşmesini ve toplumda yer edinmesini önemli ölçüde etkilemektedir.

Çocuğun kişiliğini tanımaya çalışmak ve sosyal bir varlık olarak gelişmesini sağlamak için öncelikle onu birey olarak kabul etmemiz gerekmektedir. Verilmek istenen şeyler sevgi yoluyla verilmeye çalışılmalıdır. Çocuğu anlamaya çalışmak, onu gözlemlemek ve sevdiği şeyleri yapması için, ona zaman vermek, sosyalleşmesini, diğer insanları anlamasını ve onlarla uyum içinde ilişki kurmasını kolaylaştıracaktır.

Çocuğun sosyalleşmesinde kitapların oldukça önemli yeri bulunmaktadır. Özellikle herşeyi kabul etmeye hazır varlıklar olarak doğruyu eğlenecek, oyun oynayarak öğrenmek çocuk kitapları sayesinde gerçekleşmektedir. Oyun çocukla bütünleşmiş bir kavram olduğundan öğretirken çocuğa oyun oynuyormuşçasına bir duygu tattırmak gerekmektedir. Bu noktada çocuk kitaplarının özellikleri önem kazanmaktadır.

Son zamanlarda ülkemizde pek çok yayınevi çocuk kitabı yayımlamaya başlamıştır. Türkiye'de yayımlanan yayınevi kataloglarından yapılan taraymaya göre yaklaşık 74 yayınevi çocuk kitabı yayımlamaktadır. Bu kitaplar

arasında; okul öncesi çocuğu ilgilendiren boyama kitapları, yap-bozlar, karton kitaplar, resimli ve hareketli masal kitapları yer almaktadır. Ayrıca ders kitapları, ansiklopediler, sözlükler, yardımcı kitaplar da eğitim kitapları adı altında yayımlanmaktadır.

Çocuğun edebi ve hayal dünyasını geliştirici eserler arasında ise; Dünya Çocuk Klasikleri, Dünya Çocuk Masalları (La Fontaine, Grimm, Andersen, Binbir Gece), Türk Çocuk Masalları (Nasrettin Hoca, Keloğlan, Dede Korkut), Kemalettin Tuğcu, Ömer Seyfettin, Rıfat Ilgaz vb. yazarların eserleri ile Gülten Dayıoğlu, Muzaffer İzgü, Yalvaç Ural, Ayla Kutlu gibi günümüz çocuk kitabı yazarlarının pek çok eserleri bulunmaktadır. Yayınevleri bu eserlerle kalmayıp, klasikler dışında yabancı çocuk yazarlarının eserlerini de dilimize çevirmişlerdir.

Çocuğun ömür boyu kullanacağı ve bütün yaşantısını etkileyecek bu alışkanlığı edinmesinde ona güzel örnekler sunulmalıdır.

Çocuk kitaplarının fiziksel özellikleri çocukları etkilemesi açısından önemlidir. Temiz ve kaliteli bir baskı, resimlerin gerçeğe uygun çizimi ve renklerin canlı olması gerekmektedir.

Kitapların içeriğinde sade bir üslup kullanılmalı, ifadeler akıcı ve çocuk düzeyine uygun olmalıdır. Gereksiz tekrarlar yapılmamalıdır. Çocuklar çok dikkatli olduklarından hataları hemen görmektedirler. Bundan dolayı anlatılan olay mantıksal bir gelişim takip etmelidir.

Okul öncesi çocuk okuma bilmediğinden o yaşa yönelik kitaplar da resim ağırlık kazanmaktadır. Çocuk, resimleri takip ederek olayı anlayabilmektedir. Bu dönemdeki özellikle altı yaşındaki çocukların hayal dünyası çok canlı olduğundan, hayal dünyasını geliştirici kitaplar çocuklar için yararlı olacaktır.

Ayrıca boş bir teyp gibi her şeyi almaya hazır olan çocuğa güzel, ancak gerçekçi örnekler gösterilmelidir. 1-6 yaş, sözcük dağarcığının en hızlı geliştiği dönemde kitaplarla çocuğun arkadaş olması ve ana-babanın çocuğa kitap okuması onun zihinsel gelişmesini sağlayarak, ileride daha düzgün cümleler kurmasını daha mantıklı düşünmesini ve çevresindeki insanlarla sağlıklı ilişkiler kurmasını sağlayacaktır.

8 yaşında çocuk için seyahat ve doğayı anlatan kitaplar önem kazanmaktadır. Sonraki yaşlarda (9-11) heyecan verici, serüven ve izcilik türü hikayelerden zevk alırken, 12 yaş çocuğun ilgisi tarih, biyografi vb. eserlere yönelmektedir.

Sonuçta; herşeyden önce okumak ve öğrenmek çocuklar için zevkli bir oyun haline getirilmelidir. Günümüzde çocuk kitabı yayımlayan yayınevlerinin bu konudaki haklı politikası çocuğun eğlenerek öğrenmesini sağlamaktır. Çocuğu sıkmadan ömür boyu edineceği bir alışkanlığı eğlenceye dönüştürerek kazanmasını sağlamak önemlidir. Öğrendiği bilgilerin vermiş oldu-

ğu güven ile çocuk kendini güçlü hissedecektir. Bu güveni hissetmesinde de kitapların önemli yer tutacağı yadsınamaz bir gerçektir.

Z. Canan Duran
Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi

Kaynakça

Yavuzer, Haluk. *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi, 1992. 366 s. ISBN 9751401496.